

УДК 911.3 (075.8)

О. В. Яроменко, к.геогр.н., доцент,
доцент кафедри географії і туризму Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

І. О. Осіпчук, к.геогр.н.,
доцент кафедри географії і туризму Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

ТЕРИТОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ключові слова: поштовий зв'язок, поштові послуги.

Вступ. Постановка проблеми. Розвиток зв'язку як виду економічної діяльності в Україні супроводжується значними структурними та організаційними зрушеннями, певними змінами в його територіальній організації. Активні територіальні процеси в сфері поштового зв'язку, з

© Економічна та соціальна географія. – 2014. – вип. 2 (70)

однієї сторони, відбуваються під дією різноманітних регіональних чинників, з іншої, – вони самі впливають на соціально-економічні процеси в регіонах, що призводить до нерівномірності розвитку та розміщення закладів послуг зв'язку по території регіону. Удосконалення територіальної організації поштового зв'язку може стати додатковим (територіальним) резервом підвищення ефективності функціонування галузі та зростання її ролі в активізації соціально-економічного розвитку регіонів України.

Поштовий зв'язок посідає вагоме місце у структурі соціальної сфери регіону, проте територіальні аспекти рівня його сучасного розвитку у розрізі регіонів України залишаються мало вивченими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До суспільно-географічних праць, присвячених дослідженню зв'язку, можна віднести праці В. С. Грищевича, І. І. Ковтуник, Н. І. Мезенцевої, Н. О. Рибачик. Економічні аспекти розвитку зв'язку висвітлено в наукових працях О. А. Князева, А. В. Дзюбинського, В. М. Орлова, Д. С. Мельника, В. М. Когутенко. Досліджень, присвячених територіальній організації зв'язку на регіональному рівні, як окремих його видів, так і зв'язку в цілому, в Україні проводиться дуже мало.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Метою статті є дослідження територіальних аспектів структури та рівня розвитку сфери поштового зв'язку у межах Рівненської області. Охарактеризувати поштову інфраструктуру Рівненщини та виявити територіальні відмінності у наданні послуг поштового зв'язку різними операторами за адміністративними районами області.

Виклад основного матеріалу. Поштовий зв'язок Рівненської області варто розглядати, як складне галузеве багатofункціональне об'єднання. Спектр послуг поштового зв'язку Рівненської області досить різноманітний. Передусім, це традиційні поштові послуги, показник рівня розвитку яких значно диференційований у межах України, і на Рівненщині наближається до середнього.

Найбільш поширеним оператором поштового зв'язку на території Рівненщини є національний оператор – підприємство УДППЗ «Укрпошта» Рівненської області. «Укрпошта» Рівненської області є філією УДППЗ «Укрпошта», утвореного наказом генерального директора підприємства від 24.06.98р. № 202, не має статусу юридичної особи, працює на підставі положення, затвердженого наказом генерального директора «Укрпошти» від 02.11.98р. № 370 і здійснює свою діяльність від імені підприємства у межах наданих їй повноважень. Вона має у своєму складі відособлені виробничі підрозділи – вузли поштового зв'язку, поштамт, які діють на підставі положень про них, затверджених дирекцією.

Кожен центр поштового зв'язку, являє собою поштовий округ, включаючи певні підпорядковані йому вузли поштового зв'язку та цехи обслуговування споживачів у певних адміністративних районах. Це сприяє зручному та близькому розташуванню від центрів поштового зв'язку складів,

швидшій доставці та сортуванню пошти. Дані цехи підпорядковані структурним підрозділам, які в свою чергу підпорядковані Поштамп-центру поштового зв'язку у Рівненській області. Межі структурних підрозділів і центрів поштового зв'язку УДППЗ «Укрпошта» та населення, що обслуговуються центрами поштового зв'язку показано на рисунку 1.

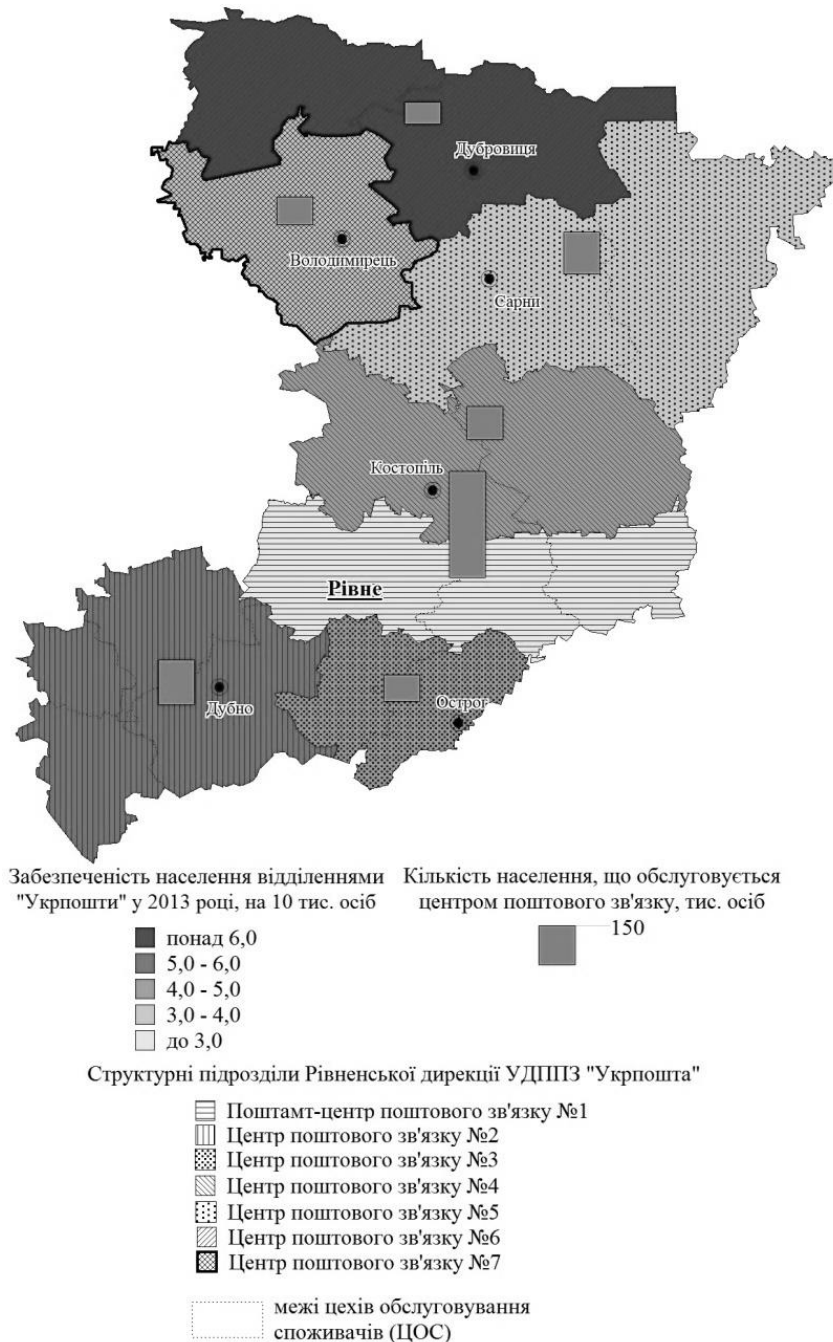

Рис. 1. Межі структурних підрозділів і центрів поштового зв'язку та населення, що обслуговуються центрами поштового зв'язку
Побудовано за матеріалами [3]

Загалом по території Рівненської області налічується 448 відділень «Укрпошта», 22 із яких знаходяться у обласному центрі і ще 47 – у інших

міських населених пунктах. У сільській місцевості розташовано майже 85 % усіх відділень «Укрпошта» Рівненщини (рис.2) і середня забезпеченість сільського населення такими відділеннями по області становить близько 3 одиниць на 10 тис. осіб. Проте забезпеченість населення відділеннями «Укрпошта» по території області не рівномірна (рис.1): від 0,9 відділень на 10 тис. осіб у Рівному до понад 6,0 у Дубровицькому, Зарічненському, Млинівському, Гощанському та Корецькому районах.

Рис. 2 Відділення «Укрпошта» у Рівненській області
Побудовано за матеріалами [3]

Існують регіональні відміни у споживанні основних послуг поштового зв'язку між містом та сільською місцевістю Рівненщини, що зумовлено чисельністю населення та рівнем соціально-економічного розвитку населених пунктів. Так, стаціонарні сільські відділення розміщені у населених пунктах, що мають не менше 3 тис. жителів, із закріпленою визначеною зоною обслуговування, максимальний радіус якої – 5 км. «Укрпошта» Рівненської області сформувала і використовує досить щільну мережу об'єктів пошти, що дає змогу доступу населення до відділень зв'язку, отримання пошти та інших послуг за місцем проживання.

До недавнього часу ринок послуг поштового зв'язку був повністю монополізованим УДППЗ «Укрпошта». Споживачі не мали альтернативи при отриманні даних послуг. Конкуренція у цій сфері почала формуватися пізніше, ніж на ринку телекомунікацій, через більш низьку ефективність і високу трудомісткість технологічних процесів поштового зв'язку.

На цей час можна говорити про початок формування конкурентного середовища окремих послуг поштового зв'язку. Цей ринок має свої особливості, такі як: виключне право національного оператора на видання, введення в обіг та організацію розповсюдження поштових марок, маркованих конвертів і карток, а також виведення їх з обігу; офіційне видання каталогів і цінників колекційних поштових марок та іншої філателістичної продукції; пересилання простих листів масою до 50 грамів та простих поштових карток. На УДППЗ «Укрпошта» також покладаються функції з надання універсальних послуг поштового зв'язку, тобто забезпечення на всій території країни доступу населення до послуг поштового зв'язку встановленого рівня якості за соціально доступними тарифами, що регулюються державою.

На ринку послуг поштового зв'язку крім УДППЗ «Укрпошта» діють кілька операторів поштового зв'язку, яким Національною комісією з регулювання зв'язку видані відповідні ліцензії на надання послуг з пересилання поштових відправлень і поштових переказів. На ринку послуг в Україні працює понад 50 українських та міжнародних недержавних операторів, тому існує гостра потреба щодо вдосконалення законодавства з регулювання ринку послуг поштового зв'язку. Альтернативні оператори стрімко розвиваються, спираючись ще й на автоматизацію та механізацію виробничих процесів, кваліфікований персонал, який отримує пристойну зарплату, здійснюючи достатню рекламну підтримку своєї діяльності.

У Рівненській області найбільш поширеними приватними операторами поштового зв'язку є «Нова пошта», «Ін-тайм», «Делівері» та «Міст-Експрес». Найбільше відділень має «Нова пошта», які діють в кожному районному центрі та більшості смт області. Але, судячи з прогресу росту даних компаній, з кожним роком вони все більш розвивають свою мережу.

Наприклад, станом на 2013 рік у більшості районах області налічуємо по одному відділенню «Нової пошти», проте у Володимирецькому та Рівненському їх налічується по п'ять у чотирьох населених пунктах у кожному із районів, у Сарненському і Дубенському – по три (по два у районних центрах і по одному у смт), у Радивилівському, Острозькому та Рокитнівському – по два (у райцентрі та смт чи селі), у Дубровицькому – два у райцентрі, а у Рівному – дванадцять.

Експрес доставки «Інтайм» розмістили по території Рівненщини тринадцять відділень: у Рівному – три, у Дубному – два, у Березному, Дубровиці, Костополі, Кузнецовську, Острозі, Радивиліві, Рокитному та Сарнах – по одному.

Компанія «Торговий Дім «Міст Експрес» в Україні представляє інтереси міжнародної корпорації «Meest Corporation Inc.» та входить в одну з найбільших в Україні фінансово-промислової групи «Росан». У розміщенні відділень у Рівненській області вона орієнтується на найбільші міста – Рівне, Кузнецовськ та Сарни (по одному відділенню).

За схожим принципом розмістила свої відділення компанія «Делівері», що надає послуги експрес-доставки та перевезення вантажів, і має п'ять відділень по території Рівненщини: два у Рівному, по одному у Сарнах, Костополі та Дубному. Дані компанії надають можливість жителям певного регіону обирати найзручніші та найвигідніші для себе послуги.

Наявність та розвиток недержавних операторів призводить до поступового скорочення частки «Укрпошта» на ринку традиційних послуг поштового зв'язку, що характерно для поштових ринків багатьох європейських країн. У табл. 1 наведено співвідношення тарифів на пересилання поштових відправлень (на прикладі маршруту Рівне -Київ) у найбільших операторів. Як видно із таблиці, за більшістю позицій «Укрпошта» має переваги, проте терміни пересилання в «Укрпошта» є вищими, тому клієнти, переважно юридичні особи, для яких швидкість має велике значення, віддають перевагу саме недержавним операторам.

Таблиця 1

Співвідношення тарифів на пересилання поштових відправлень із кур'єрською доставкою (станом на 2013 р.)

Оператор	Тариф на пересилання із кур'єрською доставкою, (грн.)		
	масою до 1 кг	масою до 5 кг	масою до 10 кг
Нова Пошта	45	65	75
Міст Експрес	43	46,25	81,50
Інтайм	52	77	87
Делівері	79	99	102
УДППЗ «Укрпошта»	46,01	47,99	55,97

Побудовано за даними [3][5][6][7][8]

Щодо частки УДППЗ «Укрпошта» на ринку фінансових послуг чи послуг кур'єрської доставки, то тут спостерігається більш стрімке скорочення ступеню його присутності на цьому сегменті ринку. У сфері надання фінансових послуг у 2004 році частка «Укрпошта» становила майже 45 % і до 2013 року скоротилася до 25 %. Підприємство доволі швидкими темпами втрачає цей ринок через значні переваги банківської системи у наданні фінансових послуг.

Висновки і перспективи подальших розвідок. На ринку послуг поштового зв'язку поступово формується конкурентне середовище, проте на Рівненщині це стосується майже виключно міських населених пунктів, а у сільській місцевості поштове обслуговування населення здійснюють, традиційно, відділення «Укрпошта», показники забезпеченості якими відповідає достатньому рівню. Безумовно, найближчим часом кількість відділень приватних компаній та фірм буде зростати, що сприятиме зростанню рівня конкуренції на ринку даних послуг, а, відповідно, і якості надання поштових послуг.

Список використаних джерел

1. Ковтуник І. І. Розвиток зв'язку в Україні: територіальна організація та вплив на соціально-економічні процеси в регіонах // Автореферат дис. канд. геогр. наук: 11.00.02 / НАН України; Інститут географії. – К., 2008. – 20 с.
2. Мезенцева Н.І. Суспільно-географічний аналіз розвитку поштового зв'язку в Україні / Н.І. Мезенцева, В.В. Лисенко // Економічна та соціальна географія. – 2008. – Вип. 58. – С. 190 – 195.
3. Офіційний сайт Українського державного підприємства поштового зв'язку "Укрпошта" Рівненська дирекція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.ukrposhta.com/www/upost_rivne.nsf/>.
4. Рибачик Н. О. Територіальна організація телеінформаційного комплексу в Україні : Дис. канд. геогр. наук: 11.00.02 / Рибачик Наталія Олександрівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 147 с.
5. Сайт національної служби доставки "Інтайм" [Електронний ресурс]. – Режим доступу <<http://www.intime.ua>>.
6. Сайт «Торговий Дім «Міст Експрес» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <<http://www.meest-express.com.ua>>.
7. Сайт ТОВ "Нова Пошта" [Електронний ресурс]. – Режим доступу <<http://novaposhta.ua>>.
8. Сайт ТОВ "Делівері"[Електронний ресурс]. – Режим доступу <<http://www.delivery-auto.com>>.
9. Стан і розвиток зв'язку в Україні за 2011 рік. Статистичний бюлетень. – К. – 2012. – 36 с.
10. Фігурний Д. Економіко-географічна динаміка сфери зв'язку Львівської області / Д. Фігурний // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2007. – Вип. 34. – С. 292 – 295.

Яроменко О. В., Осипчук І. О. Територіальні аспекти розвитку поштового зв'язку Рівненської області. Розглянуто територіальні аспекти діяльності постачальників послуг поштового зв'язку Рівненщини та виявлено територіальні відмінності у забезпеченості населення даними послугами у межах регіону.

Ключові слова: поштовий зв'язок, поштові послуги.

Яроменко О. В., Осипчук І. О. Территориальные аспекты развития почтовой связи Ровенской области. Рассмотрены территориальные аспекты функционирования поставщиков услуг почтовой связи Ровенской области и установлены территориальные отличия уровня обеспеченности населения данными услугами в пределах региона.

Ключевые слова: почтовая связь, почтовые услуги.

Yaromenko O. V., Osipchuk I. O. Territorial aspects of development of postal connection of the Rivne region. The postal connection territorial aspects in Rivne region are considered. Territorial differences in the levels of availability for the population of these services are founded.

Keywords: postal connection, postal services.